

DOKŁADAĆ (361) *vb impf*

Wszystkie samogłoski jasne (w tym w pierwszym a 13 r. błędne znakovanie).

inf dokładać (43). ◇ *praes 1 sg* dokładam (14). ◇ *2 sg* dokładasz (1). ◇ *3 sg* dokłada (177); -a (173), -a (4); -a : -a *RejAp* (43 : 2), *CzechRozm* (19 : 1), *SkarJedn* (1 : 1). ◇ *1 pl* dokładamy (6). ◇ *3 pl* dokładają (21). ◇ *praet 3 sg m* dokładał (4). *n* dokładało (1). ◇ *3 pl m pers* dokładali (6). ◇ *con 3 pl m pers* by dokładali (1). ◇ *imp 2 sg* dokładaj (3). ◇ *part praes act* dokładając (84).

Sł stp (aneks), Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. Dodawać, dorzucać, uzupełniać; complere, supplere *Cn* (17) :

dokładać czego (4): *GliczKsiąż* M2; *RejZwierc* 78v; chrzcić ich znowu nieśmiał: ále ie tylko oleiem świętym pomázował: dokládaíac innych tajemnic y obrządkow kościelnych. *SkarŻyw* 388; *JanNKar* D2.

dokładać czemu na co (1): Ktorzy niebo y Bogá ledá zacząby dáli/ Aby iedno śwym figlom na wżem dokládaíli. *RejWiz* 140.

Szereg: »dosypować albo dokładać« (1): Ktorzy wolą pyenyądzmy myęfzkow dofypować/ álbo fkarbow dokládać/ niż dzyatkam śwym o rozum náuką fie pośthárác. *GliczKsiąż* M2.

a. Nakładać, składać (3) : Vległy fie śnopki pánie/ Suche láto było ná nie/ Dokládaíło nas tu czworo *RejZwierc* 234v.

dokładać czego czym (1): Wywieźli thedy Hifzpanowie złotá stámtąd tego roku/ [...] dwádźiesięciá thyfiąc funtow nád inŹe fkarby/ okrom teŹ drzewá Sándaíu/ ktorým okrętow dokládaíli *BielKron* 442v.

a. Nakładać do osiągnięcia równowagi lub przeważenia [do czego] (1) : IdŹe á dokładay do tey wagi: iefli omieŹkaíŹ/ porwá cię ci murzynowie. *SkarŻyw* 98.

b. Napęlniać (4) :

dokładać czego czym (1): Bo iedni w tym nawiętíŹą roŹkoŹ pokládaíą/ Kiedy onych próŹnych fkrzyń worki dokládaíą. *RejWiz* 11.

Zwrot: peryfr. »worka dokładać« = *bogacić się* (1): Bogać íobie nie przekláda [*bogacz*] Kiedy więć worká dokláda *RejRozpr* E3v.

a. Napęlniać żołądek, dojadać (2) :

Ze zdaniem celowym (1): Przeto w ten czas nalepiey iefł nie dokładać aby fie żołądek nie zatiwał. *GlabGad* E8v.

Szereg: »dolewać, dokładać [czemu]« (1): á dziś mu [*żołądkowi*] záíię znowu dolewa/ dokláda/ á práwie iáko zgniłą kápuíthę ná wioíńę tłoczy do ímierdŹącey kádŹi. *RejZwierc* 157v.

c. Dopłacać, pokrywać kosztą (5) :

dokładać czego (2): Bo przedíię tey quártany dokládać muŹimy/ Bo nas tá nie obroni/ to dobrze widzimy. *RejZwierc* 245. *Cf dokładać czego do czego.*

dokładać czego do czego (1): Do Compozycyei tego dokładac nie mogá bo iey iuz terminus peremptorius mináí *ActReg* 20.

dokładać komu na co (1): Tey dokładay ná bramy/ á temu do ízkoíy *RejWiz* 57.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): tedy fámi z fwey fkrzynki co niedoŹtawa dokládaíą *ReszHoz* 133.

*Zwrot: »ostatek dokładać« (1): ostatek Dzierżawca *fucceffor* dokładać ma wedle liczby. SarnStat 364.*

2. Dodatkowo powiedzieć lub napisać, nadmieniać; dopowiadać, wykladać, przedstawiać, wyjaśniać; *adicere* Vulg; *addere* JanStat (344) : Tho gdy oni flyfeli dokłádaiąc powiedział przypowieść [*adicens dixit parabolam*] *Leop Luc* 19/11; Dokłáda iefzcze dáley Pan náłz/ czyniác nam lepfzá otuchę o ítałości náłzey *RejAp* 41, 20, 29v, 39, 46v, 97v; *GórnDworz* Kk4v; *RejPos* 272v; *BiałKat* 171; Przeto záras dokłáda *Lukałz/ Abowiemci Dawid* nie wftąpił do niebá *GrzegŚm* 25; *RejPosWstaw* [143³]; *RejPosRozpr* b4v; *CzechRozm* 161, 236v, 238; *SkarŻyw* 559, 597; Ktorego (iáko dokłáda) przysćie/ ma poprzedzić odftąpienie od wiáry ítárożytney. *CzechEp* 349, 69, 70, 98, 120, 161 (14); *WerGość* 254; *WerKaz* 286; *GórnRozm* G, M4; *Phil* L2; Iefli fię będziemy ípowiedác grzechow náłzych: rozumiey/ iedni drugim (iáko wyráźnie dokłáda Iákub ś.) *WujNT* 817, *Luc* 19/11, s. 697, 723, 832; *SarnStat* 162, 530, 1280, [1281]; *PowodPr* 25, 29, 53; Miedzy ktorymi dwa y siedmdzieśiát byli przednieyfzy/ iáko nízey tenże *Lukałz ś.* dokłáda. *SkarKaz* 606b, 117b, 349a, 485b, 486a [2 r.]; *VotSzl* D3v.

dokładać czego [w tym: czego w czym (9)] (206): *Diar* 54; *KrowObr* 224; *RejWiz* 74v; Drugie rzeczy potym ktore opifał *Ezechiel/ te^{go}* nam wyrozumienia dokłádaią. *Leop* *2v; *SarnUzn* D5v; *RejAp* 24, 30, 32, 123, 132, 114v, 187v; Iáko y Páweł s. tego też dokłádaiąc/ nadobnie o tym nápiśał do Zydow. *RejPos* 89, A6, 6, 16v, 32v, 88 (13); *BiałKat* 88v; *RejZwierc* 9, 56; *WujJudConf* 114v; *RejPosWstaw* [143³]v; *BiałKaz* F2; zmiánki żadney pímo ś. nie czyni/ áni żadney inſzey rzeczy dokłáda *CzechRozm* 138, 27, 37v, 45, 138v, 201v (8); *SkarJedn* 182; áby tá ípráwá (iáko tego dokłáda) wízemu boítwu ípolna/ iedney perſonie nie była przyczytána *CzechEp* 198, 19, 22 [2 r.], 30, 39, 40 (28); *WerGość* 220; *ActReg* 39; *SarnStat* 336, 483; Kiedy vmrę nie píż mi tytułu inſzego/ Ná grobie/ ni dokłáday y íłowá iednego. *PudłDydo* B5. Cf *dokładać czego z kogo; czego komu; czego przez kogo; czego na czym; czego o kim, o czym; Ze zdaniem.*

dokładać czego z kogo (1): Dokłádaiąc iefzcze znowu z Auguſtíná *te^{go}/ iż* nas Troycá ś. przeiednáłá íobie *CzechEp* 312.

dokładać czego komu (7): *Leop* *2v; *RejAp* 150; Słuchayże czego iey dáley ten íwięty pośeł dokłádác raczy *RejPos* 272, 154, 179, 252; *PudłDydo* B5.

dokładać czego przez kogo (1): Iákoż y tego duch Boży dołóżyć nie zániechał/ gdy tego przez Apóſtola dokłáda/ mowiác. *CzechEp* 30.

dokładać czego na czym (1): Czego y ná innym mieyfcu dokłáda ś. Páweł *SkarKaz* 349a.

dokładać czego o kim, o czym (4): Przedfię iefzcze Apóſtoł dokłáda widzenia íwego o tych nieíkończonych roſkołzách wieku przyſzłego á kroleſtwa Páńſkiego. *RejAp* 187v, 143v; Abowiem (dokłáda iefzcze y tego o nim) wywodzi íłóńce íwe ná złe y na dobre *CzechEp* 281, 116.

dokładać wedle czego (1): Bo też niedokłáda wedle zwyczáiu póſpolitego/ wieleby lat miał *CzechRozm* 139v.

dokładać komu, czemu (2): A wízákoż thu przedfię Pan iáko y pírwízemu koſciołowi dokłádác raczy. *RejAp* 30. Cf *dokładać komu w czym.*

dokładać komu w czym (1): Aby była rzecz iálnieyfza dokláda Duch s. Ianowi fwiętemu w táiemnicach fwoich *RejAp* 143v.

dokładać co (14): *ComCrac* 12v; Tylko Lukařz y Páweł Święty ty fłowá dokláda. *KrowObr* 179; To tylko dokládam teraz/ że nie trzebá fie dziwowáć *SarnUzn* B4; *SarnStat* 1288. Cf *Ze zdaniem*.

dokładać o czym [w tym: o czym na czym (2), o czym w czym (1)] (7): *GliczKsiąż* E6; Iáko y Ian fwięthy w zyáwieniu fwoim nádobnie o thym dokládać raczy *RejPos* 342v, 24v, 26v, 32v; *RejZwierc* 171; O trzech tu [stanach] wřpomina Apořtoł ř. w fłowiech wyřřzey pomienionych: á o czwartym ná innym mieyřcu dokláda. *SkarKaz* 633a.

dokładać w czym (14): Iáko y tu Páweł s. nadobnie tego dokláda w tym fwym piřaniu do Gálátow *RejPos* 32v, 345v [2 r.]; *RejZwierc* 56, 169; *RejPosWstaw* [143³]v; *BiařKaz* F2; Święci Oycowie oni zakonni ná puřczy/ iáko dokláda Ewágryus wfwey Hiftoryey/ chcáć doznáć co by był zá duch w nim/ [...] wyřpáwili do niego tákie pořelřtowo *Skarřyw* 30; *CzechEp* 250; *WerGořc* 220; *SarnStat* 483, 751, 754; Przeto Práwo dokláda w porřádnym zapiřie/ Strofuiać tá przeřtrogá te fárbowne Ryřie *KlonWor* 69.

Ze zdaniem dopeřnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (121), to (9); iř (119), że (19), aby (13), co (12), inne wskařniki (15)] (177): *ComCrac* 12v; *LibMal* 1548/146v, 1553/175; *MurzNT* 56; dokládaýac tego/ co przez Apořtoły dla przedřuřenya á zátrudnyřenya opuřřczono było *KromRozm III* C5; *Diar* 29, 51, 52; *GliczKsiąż* D3, K2; *SarnUzn* B4, C7 [2 r.], E3; Ale theř tego dokládaiać/ iřby y po czyřaniu y po řłuchaniu nic nie było *RejAp* 5v; Theraz iuř Apořtoł iálniey dokláda/ co s tey gwiazdy vroř miało *RejAp* 110, 4, 4v, 5, 14v [2 r.], 21 (56); Nákoniec tego dokláda/ iáko gořpodarz po obiedzie przyřzedł z reyřftrem *GórnDworz* O5v, G6v, I4v, L5, Z2v, Z8; A teř dokláda/ iř řłuzczy ná ten čás było cřterzy tyřiaće *RejPos* 183, 32v, 37, 75v, 146v, 154 (21); *RejZwierc* 5 [2 r.], 10v, 49v, 56, 89v (10); *WujJud* 51, 261; *WujJudConf* 154v; *RejPosWstaw* 22, [143³], [143³]v; *RejPosRozpr* b4, b4v, cv; Ale ieřcře ná to/ tegoć dokládam/ iř tá m ná on čás nie widział Moyřeřř áni řyná Bořego/ o którym ty dumařz/ áni Bogá řámego *CzechRozm* 50, 22v, 24, 29, 33, 33v (22); *Skarředn* 179, 190; Dokládaiać tego/ iř to zá moim powodem cřyni. *CzechEp* 324, 17, 40, 90, 93, 178 (21); *NiemObr* 124; *WerGořc* 254, 264; *GórnRozm* C3v; A ia y tego dokládam/ że ná on čás řpřawiedliwiery řádzono/ gdy práwa piřanego nie było *GórnTroas* [3]; *WujNT* Ccccc2; dokládaiać tego/ áby Vrřád álbo řád Grodzki wedle řtáreřo zwycřaiu nic więcy nie brał od przyięcia zapiřu [...] ieno puřtorá grořzá pámiętnęo. *SarnStat* 486; To teř dokládamy ořobliwie [*Hoc etiam addito specialiter JanStat* 748]/ y miánowicie: iř przerzeczeni Pánowie [...] Séymy y řtánowienia rzeczy/ [...] máia odpráwováć *SarnStat* 990, 14, 28, 96, 442, 443, 600, 1292; O więznie ná końcu řłow tego dokládaři/ Aby ich w cudze řtrony nie záprzedáwáli. *KmitaSpit* Bv.

W charakterystycznych pořázeniach: dokládać dalej (24), jařnie(j) (3), jeszcze (30), ktemu (6), niřej (4), otworzyřcie (2), potym (18), szyrzej (3), tam(że) (23), tu (45), wnet (2), wyrařnie, wyřej; práwy, řłow (řłowka) (7), wyrozumienia.

Zwrot: »ostatka dokládać« (1): A tuchmy fie wřdy potrořze s tey trudnoři wywiadli/ iř wřdy chociaý ták z dáleká o tey wielmořnoři y mowić y rozumieć mořemy/ wiářá zupeřná á nieomyřná ořtátká dokládaiać. *RejZwierc* 9.

Szeregi: »pisać a dokładać« (1): káždemu tá rzecz yálna yeft/ ták iż nye potrzebá wyele o thym piśać á dokládać. *GliczKsiqz* E6.

»ani przyczynić ani dokładać« (1): á iuż fie nic więcey áni przyczynić/ ani dokládać nie miáło. *RejPos* A6.

»przydawać i dokładać« (1): Potym y to przydáię y tego też dokládam: Iz to dáleko infza ieft/ być w křztálcie Bożym/ á być Bogiem. *CzechEp* 316.

a. *Dowodzić, uzasadniać* [czego] (12) : Ale theż y Bog łam nyeradby áby łye rodzili/ czego dokládayą ty łowá gdy mowi: Nye żáluy áni Izmaélá áni mátki yego *GliczKsiqz* B3v, C6; wyławiwszy Ian łwięty człowieczeństwo Páná tego/ [...] dokláda Bořtwá iego/ mowiąc o nim iż záwždy był/ y ieřth/ y przyść ma. *RejAp* 9; *CzechRozm* 30v; *CzechEp* 220.

dokładać czym [w tym: komu czym (2)] (6): dokládayąc yey tego wyele rzeczám/ myędzy ktoremi wřpominał to/ áby była zupełną mátką dzecyęcýá łwego *GliczKsiqz* D4v; Dokládaiąc ieřzće tego káždemu tákiemu tymi łowy *RejAp* 45v; *HistLan* A4; Czego dokláda y łwiádectwem Apořtolřkim/ mowiąc *RejPosWstaw* [143³]v; *CzechEp* 272. Cf *Ze zdaniem*.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Potym Moyřelř imieniem Bożym tego dokláda/ iż ten Prorok miáł być iáko Moyřelř *CzechRozm* 105v.

W charakterystycznych połączeniach: dokładają słowa; dokładać innymi rzeczami, słowy (3), *řwiadectwem*.

Szereg: »nie dokładać ani przeć« (1): ále tego nie dokláda/ áni tego przy/ żeby też tám nie miáł mowić przez łyná *CzechEp* 268.

b. *Zastrzegać, warować* (7) : Táķe gdy od kmiećia pan pozywa, tedy dokládaia, *cum afsiftentia domini fui*. *SarnStat* 1276.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (5), to (1); iż (3), aby (2), że (1)] (6): przeto zá zwoleniem Séymowym odkłádamy ie ná řwięto řwiętego Máćieia Apořtoła bliřko przyřzłé: tego dokládaia/ áby iuż tám ták fie každy okazác był powinien: iáko woynę pořpolitą ieřt powinien łłużyć. *SarnStat* 127, 612, 942, 1155. Cf *Szereg*.

Szereg: »dokładać i warować« (2): Tego tylko ořobliwie dokládaia y wáruiać/ iż téż máia řwoie ořobliwe niektóre zwyczaie, temu Křięřtwu Mářoweckiemu bárzo potrzebné *SarnStat* 1146, 1146.

Synonimy: **1.** *dodawać, dosypować*; **b.** *napęlniać*; **e.** *dopłacać*; **2.** *przyczyniać, przydawać*; **a.** *dokazować, dowodzić, podpierać*; **b.** *warować*.

Formacje pochodne cf **KŁAŚĆ**.